

kathedraal, Battistero, Ospedale della Scala, Opera en Pinacoteca, en van de voornaamste heiligdommen. Het boek eindigt met uitstapjes naar San Gimignano, Monte Oliveto Maggiore, Montepulciano. De prettige, concreet vertellende tekst bereikt zijn hoog gehalte van vulgariserende vlotheid slechts dank zij het bezit van een degelijke, gedetailleerde, en kritisch over de laatste publicaties geïnformeerde wetenschap.

A. Deblaere

WEIHRAUCH, H., Die Bildwerke in Bronze und anderen Metallen (Bayerisches Nationalmuseum München, Katal. nr. XIII, 5). — Verlag F. Bruckmann, München, 1956, 240 pp., 30 × 21 cm., 293 ill.

De systematische wetenschappelijke catalogoog van het Bayerische Nationalmuseum, waarvan in 1924 de steen- en houtsculptuur, in 1926 de ivoor- en beensculptuur verscheen, wordt na lange onderbreking voortgezet met de rijke bronsplastiek. Het vroegere reusachtig formaat werd vervangen door een handiger in-4°, couché papier, met zeer verzorgde afdrucken naar nieuwe foto's van de 293 behandelde werken. Hans R. Weihrauch verzamelde niet alleen de wetenschappelijke gegevens uit bestaande studies, daar werken als Bode's *Italienische Bronzestatuetten* e.a. reeds de sporen van de ouderdom vertonen, maar publiceerde hier voor het eerst de resultaten van langdurig persoonlijk onderzoekingswerk. Samen met de bronzen van het Nationalmuseum worden de vrijstaande stukken van het Residenzmuseum behandeld, waarmee ze historisch een eenheid vormen. Binnen de grote stijlperiodes geschiedt de catalogisering geografisch voorzover dit mogelijk is, met eventuele aanduidingen van plaats van herkomst en atelier, een beknopte iconologische en materiële beschrijving van grote nauwkeurigheid, een vergelijking met over de wereld verspreide reproducties, bibliografische verwijzingen, alsook kunsthistorische gegevens en stilistische waardering bij de voornaamste werken. Voor de eigen kunstgeschiedenis mag de aandacht gevestigd worden op de behandeling van een reeks interessante Nederlandse werken.

A. Deblaere

LITERATUUR

KOUWENAAR, Gerrit, Hand o.a., ge-

dichten. De Windroos XXXIX, — U. M. Holland, Amsterdam, 1956, 46 pp., ing. f 2.75.

Soms is er een mens die ons de waarheid suggereert omtrent onszelf; die te zeggen weet, hoe het ermee staat. Zo'n mens is de dichter Gerrit Kouwenaar. Hij ontmaskert ons bestaan tot op zijn uiterste armoede, dwars doorheen alles „wat wij aan ons oppervlak schijnen”; hij dringt door tot daar waar wij zijn aangetast in onze diepste werkelijkheid: ons menszijn zelf. Want „konden wij mensen zijn”. Wij zijn „ziende doof” en „sprekend stom”, en „ik was iemand anders altijd”, zegt hij van zichzelf. Wij zijn „de volledig manke mens”, de „onuitgesproken mens”, „moeiteloos stijgend op onze kennis” en „voorzien van een denkwijze”, maar niet in staat het leven te leven zoals het bedoeld is. De toestand is onhoudbaar geworden: „wij kunnen niet langer blind gaan”. Wij zullen een nieuwe wijze van menszijn zoeken, een nieuwe leefruimte scheppen. Het is de opgave van de dichter „proefmens te zijn”, het nieuwe leven te vinden en te verkennen. Dat nieuwe leven in zijn volheid is voor hem het nieuwe woord, de nieuwe naam die de dingen herschept, een spreekbare, leefbare taal. Voorlopig kwam hij, dunkt mij, nog niet verder dan een angstig-scherpe analyse van onze huidige situatie, het sterkst gegrepen in het gedicht „bevrijding”. Om zo te schrijven moet men een waarachtig dichter zijn. Maar er is een openheid naar het volledige inzicht, dat het leven doorziet tot op de liefde en vandaar uit herschept; en waartoe een mens moet worden verlost. „Er is een weg”. Maar waar? En Wie is het?

Huub Oosterhuis

STENIUS, Göran, Die Glocken von Rom. Roman. Aus dem Schwedischen übers. — Verlag Josef Knecht-Carolusdruckerei, Frankfurt a. M., 1957, 488 Seiten, Leinen, D.M. 14.80.

De schrijver van deze merkwaardige priesterroman is een Finse diplomaat, die lange tijd in Rome verbleef en, zoals blijkt uit zijn boek, ook in Vaticaanse en clericale kringen goed thuis is. Hoofdfiguur van de roman is een Fins-Zweedse jonge archeoloog, die na veel innerlijke strijd tot het Katholicisme overgaat, priester wordt, een veel belovende toekomst in de pauselijke curie prijs geeft en zielzorger wordt in een achterbuurt van Rome. Hij herinnert aan Bernanos' *Curé de campagne*, in zoverre hij zijn wetenschappelijk